

*М.М. Микієвич,
кандидат юридичних наук, доцент
(Львівський національний університет
ім. І. Франка)*

Інституційно-правовий механізм зовнішньої політики Європейського Союзу: сучасний стан та перспективи розвитку

Ключові слова: *Європейський Союз, зовнішня політика ЄС, інституційний механізм, розширення ЄС.*

Проблеми функціонування Європейського Союзу (ЄС) викликають значний інтерес з боку міжнародно-правової науки і практики в контексті формування Україною власної зовнішньополітичної моделі розвитку відносин з цим унікальним об'єднанням держав.

У зв'язку з цим виникає необхідність проведення конкретних правових досліджень функціонування в рамках ЄС особливого інституційного механізму. Загальні аспекти цієї проблематики розглядалися в працях таких вітчизняних вчених як В. Муравйов, В. Денисов, В. Опришко, Р. Петров, О. Шпакович, К. Смірнова та ін. Окремо в цьому контексті варто виділити дисертаційне дослідження Л. Фалалєєвої, яке присвячене функціонуванню виконавчих органів Європейського Союзу [11]. Серед зарубіжних вчених інституційний механізм ЄС аналізували С. Кашкін, М. Ентін, Ю. Юмашев, Б. Топорнін, В. Кернз, М. Кремона та ін.

В даній роботі ми спробуємо провести окремий аналіз функціонування головних інститутів Європейського Союзу (Європейської Ради, Ради ЄС, Комісії, Європейського Парламенту) у сфері його зовнішньої політики із врахуванням змін після

останнього розширення ЄС, оскільки дана проблематика комплексно у вітчизняній літературі не розглядалася.

Єдиний інституційний механізм Європейського Союзу — це те об'єднувальне начало, яке, поряд з іншими, перетворює всю сукупність відносин у рамках трьох опор* в єдину сутність, якою є Союз. Для того, щоб зрозуміти зміст правової єдності інституційного механізму Європейського Союзу у сфері зовнішньої політики, необхідно звернутися до повноважень його органів, що стосуються виконання зовнішньополітичної функції. Однак, “характеризуючи згадані інститути Євро-союзу..., не варто проводити паралелі між їх повноваженнями та внутрішньодержавним устроєм, й особливо з принципом поділу влади на законодавчу, виконавчу і судову” [8, 58-59]. Під час формування компетенції головних органів Союзу була спроба застосувати класичну схему розподілу влад, проте в чистому вигляді її не можна було дотримати, перш за все, через

** Першу опору ЄС складають Європейські співтовариства, друга опора — спільна зовнішня політика та політика безпеки (СЗПБ), третя опора — співробітництво у сфері охорони порядку та правосуддя у кримінальних справах (СОППКС).*

небажання держав-членів створювати для себе правову ситуацію, коли вони були б змушені цілком підкорятися наддержавній волі, особливо в такій чутливій сфері, якою є зовнішня політика.

Оцінюючи функції інститутів Європейського Союзу з погляду реалізації ними своїх повноважень у сфері зовнішньої політики та політики безпеки, необхідно зазначити, що на відміну від першої опори Союзу принцип розподілу влад між інститутами у сфері СЗППБ майже не діє, що впливає з характеристики механізмів Союзу, створених державами-членами для ухвалення рішень у сфері спільної зовнішньої політики і політики безпеки.

Специфічним органом Європейського Союзу, який значно впливає на його другу опору, є Європейська Рада, яка дає Союзу "...необхідний імпульс для розвитку та визначає його загальні політичні орієнтири" (ч. 1 ст. 4 Договору про Європейський Союз). Рада складається з керівників держав або урядів держав-членів та Голови Комісії ЄС, їхніми помічниками є міністри закордонних справ держав-членів та один із членів Комісії. Європейську Раду скликають принаймні двічі в рік під керівництвом голови держави або уряду держави-члена, що головує в Раді. Європейська Рада представляє Європейському Парламенту доповідь про хід кожного засідання та щорічний письмовий звіт про результати діяльності (ч. 1, 2 ст. 4 Договору про Європейський Союз).

Згідно зі статтею 17 Договору про Європейський Союз, до повноважень Європейської Ради щодо спільної зовнішньої політики та політики безпеки, особливо стосовно визначення в найближчому майбутньому спільної оборонної політики, яка може сприяти формуванню спільного захисту, належить виняткове право ухвалення відповідного рішення, яке має бути затверджене відповідно до їхніх конституційних процедур (п. 1). У винятковій компетенції Європейської Ради щодо захисту спільної зовнішньої політики та політики безпеки є ухвалення рішення про інтеграцію Західноєвропейського Союзу (ЗЄС) у Союз. У цьому випадку вона може

рекомендувати державам-членам ухвалити це рішення відповідно до їхніх конституційних норм (ч. 1 п. 1).

Крім того, до повноважень Європейської Ради, зазначених у статті 13 Договору про Європейський Союз, додано й ті, що стосуються ЗЄС, тобто повноваження з оборонної політики, відповідальність за які перейняв на себе Союз згідно із зазначеним Договором (ч. 1, 2 п. 3).

Фактично Європейська Рада створена 1974 р. під час зустрічі лідерів ЄС у Парижі, на якій ухвалено рішення про те, що керівники держав та урядів держав-членів разом з міністрами закордонних справ будуть регулярно проводити конференції на найвищому рівні з метою підвищення координації їхніх дій, включаючи сферу зовнішньої політики, оскільки ця політика формально перебувала поза компетенцією Європейських Співтовариств. Згодом ці зустрічі на найвищому рівні отримали офіційний статус і стали відомими під назвою Європейська Рада. Це сталося з прийняттям 1986 р. Єдиного Європейського Акта, в якому Європейська Рада стала юридично визнаною інституцією Європейських Співтовариств (ст. 2).

У Договорі про Європейський Союз Європейська Рада схарактеризована як така, що "дає Союзу необхідний імпульс для розвитку та визначає його загальні політичні орієнтири" (ч. 1 ст. 4), про що вже згадано вище. Надання Європейській Раді права розглядати на засіданнях усі без винятку питання, пов'язані з політикою Європейського Союзу, забезпечує цьому органу особливе правове становище в системі інституційних органів Союзу. Вона має міжурядову, а не наднаціональну природу, і не ухвалює рішень у формальному значенні. Її діяльність виражається у політичних заявах і деклараціях, які не підлягають розгляду в Суді Європейських Співтовариств, а втілюються в законодавство Співтовариства відповідно до положень Договору про Європейський Союз органами, які мають на це повноваження [4, 59].

Саме під час зустрічей Європейської Ради приймали акти про необхідність

внесення змін в установчі договори, скликали міжурядові конференції для їхньої розробки. Крім того, Європейська Рада визначила головні напрями розвитку Європейського Союзу на найближчу перспективу [1, 37]. Рішення Європейської Ради стосувалися й інших загальнополітичних питань розвитку Європейського Союзу, а саме: розширення Європейського Союзу відповідно до рішень, ухвалених 2000 р. з огляду на політику Союзу та з урахуванням сільськогосподарської та структурної політики; визначення позиції Союзу на Всесвітньому саміті з проблем довкілля й розвитку; зовнішньоторговельних відносин [2, 149-151; 13, 35-41].

Найважливіше місце в інституційному механізмі Європейського Союзу посідає Рада Євросоюзу (Рада). Вона є єдиним органом, що наділений широкими повноваженнями в усіх сферах діяльності Євросоюзу, у тому числі стосовно зовнішньої політики та політики безпеки. Рада є представницьким органом держав-членів, однак не має постійного складу, оскільки він змінюється залежно від предмета обговорення [7, 320]. Відповідно до Договору про заснування Європейського Співтовариства, Рада складається з представників кожної держави-члена на рівні міністрів, які мають повноваження діяти від імені свого уряду. Наприклад, коли на порядку денному стоїть обговорення питань зовнішньої політики та політики безпеки, то Раду збирають у складі міністрів закордонних справ. Раду очолює президент, посаду якого по черзі обіймає представник кожної держави-члена на шестимісячний термін у порядку, визначеному Радою на підставі одноголосного рішення (ст. 203). Кожна держава-член має в Раді одне місце, але з різною кількістю голосів відповідно до кількості населення. Раду скликає Президент за власною ініціативою або на вимогу одного з членів чи Комісії (ст. 204).

Договір про Європейський Союз обумовлює, що голосування в Раді може відбуватися на підставі простої більшості, кваліфікованої більшості та одностайності. Якщо інше не передбачено Договором про заснування

Європейського Співтовариства, Рада ухвалює рішення більшістю голосів своїх членів (п. 1 ст. 205), хоча це буває зрідка [10, 29]. Кваліфікована більшість голосування в Раді визначена пунктом 2 статті 205 Договору про заснування Європейського Співтовариства. Як свідчить практика, така система сприяє ухваленню швидких та ефективних рішень, що неможливо в разі одностайного голосування [10, 29].

Стосовно принципу одностайності, то Договір про заснування Європейського Співтовариства спочатку передбачав, що найважливіші питання, які він регулює, ухвалюватимуть одностайним голосуванням (наприклад, ст. 100), а після закінчення перехідного періоду — кваліфікованою більшістю. Та з огляду на інституційну кризу співтовариства, пов'язану з позицією Франції, яка намагалася обмежити наднаціональні тенденції в його діяльності, в 1966 р. підписано Люксембурзькі угоди, згідно з якими в разі загрози життєво важливим національним інтересам держава може наполягати на проведенні дискусії, що має тривати доти, доки не буде досягнуто згоди. Цим кожній державі-члену було надане право де-факто накладати вето на рішення Співтовариства [4, 43]. Люксембурзькі угоди не мали обов'язкової сили, хоча їх застосовували, коли Рада домагалася одностайності у випадках, не передбачених Договором [10, 29].

І хоча однією з найважливіших новацій Єдиного Європейського Акта було розширення переліку питань, які необхідно ухвалювати кваліфікованою більшістю, значною проблемою є визначення питань, що потребують одностайного схвалення, оскільки Люксембурзькі угоди не змінилися. Водночас, як наголосив В. Кернз, хоча “жодне з положень Договору про Європейський Союз чітко не означає її скасування, існує авторитетна думка, що цей документ свідчить про скасування Люксембурзької згоди” [4, 57]. Однак, як впливає з практики здійснення права Європейського Союзу, з такою позицією навряд чи можна погодитись. На думку В. Муравйова, “Люксембурзький компроміс визначається як части-

на *acquis communautaire*. А це означає, що його мають визнавати як держави-члени Євросоюзу, так і треті країни, що проходять процес приєднання до європейських інтеграційних організацій” [7, 37].

Згідно зі статтею 202 Договору про заснування Європейського Співтовариства, Рада забезпечує координацію загальної економічної політики держав-членів; має повноваження ухвалювати рішення; у прийнятих нею актах надає Комісії право на імплементацію правил, визначених Радою. Ці функції Ради характеризують її як законодавчий орган, незважаючи на надання додаткових повноважень Європейському Парламенту Договором про Європейський Союз. Формально Рада не користується правом законодавчої ініціативи, однак фактично може запропонувати Комісії розпочати будь-які дослідження, які вона вважає необхідними для досягнення спільних завдань, і надавати їй будь-які відповідні пропозиції (ст. 208).

Ці функції Ради поширюються й на сферу спільної зовнішньої політики та політики безпеки. Наприклад, згідно з пунктом 3 статті 13 Договору про Європейський Союз, з цих питань Рада ухвалює рішення на підставі загальних положень, визначених Європейською Радою. Вона передає запропоновані нею спільні стратегії на розгляд Європейської Ради і реалізує їх шляхом визначення спільних дій та спільних позицій. Рада також забезпечує єдність, послідовність та ефективність дій Союзу.

Отже, за функціональним призначенням Рада ЄС є інститутом, що забезпечує узгодження національних інтересів держав-членів та досягнення цілей інтеграційного об'єднання.

Суттєву роль в організації діяльності Ради ЄС відіграє Комітет постійних представників — КОРЕПЕР, який складається з послів держав-членів при ЄС (КОРЕПЕР II) та їхніх заступників при ЄС (КОРЕПЕР I). Саме під час нарад обох комітетів готують засідання Ради ЄС, досягають згоди щодо більшості нормативних актів, які в подальшому приймає Рада, координують діяльність численних груп експертів.

Стосовно зовнішньополітичної діяльності Ради ЄС необхідно зазначити, що згідно зі статтею 18 Договору про Європейський Союз, рішення у цій сфері від імені Союзу виконує головуєча в Раді держава-член, яка “представляє Союз з усіх питань, що стосуються спільної зовнішньої політики та політики безпеки”. У цьому разі головуєча держава несе відповідальність за виконання відповідних рішень і в межах цієї компетенції зобов'язана також висловлювати і захищати позицію Союзу в міжнародних організаціях та під час міжнародних конференцій.

За всієї унікальності посади Високого Представника у сфері СЗППБ стаття 26 Договору про Європейський Союз лише у загальній формі визначає його функції, а саме: сприяти Раді у вирішенні питань, які належать до його повноважень, зокрема, шляхом активної участі в їхньому розгляді, затвердженні і впровадженні, а також вести від імені Ради ЄС — на прохання головуєчої держави-члена — політичний діалог з третіми сторонами [12]. По суті, йдеться про весь спектр функцій Високого Представника у сфері СЗППБ, а саме: поточне керівництво, контроль за виконанням, ведення переговорів і консультацій, представництво в міжнародних організаціях і контакти з третіми країнами, розробка аналітичних документів і рекомендацій зі стратегічних питань та ін. [9, 68]

Посаду Високого Представника 1999 р. вперше обійняв Х. Солана, який завдяки особистим якостям і досвіду на посту керівника НАТО (що, відповідно, позначилось на інтенсифікації військової складової ЄС) зумів надати сфері СЗППБ особливого статусу, принаймні, сумірного з іншими опорами і сферами діяльності об'єднання.

Щодо інституту спеціальних представників ЄС з різноманітних зовнішньополітичних напрямів, яких скеровували, зокрема, на Близький Схід, у Південно-Східну Європу, Федеративну Республіку Югославію, Косово, Палестинську Автономію, Центральну Африку тощо, то вони, будучи наділені відповідним мандатом на виконання особливих місій, уповноважу-

вані Радою ЄС “вести політичний діалог з питань зовнішньої політики з країнами, які не входять в ЄС, і виступати з ініціативами у тих випадках, коли йдеться про конфіденційні контакти з третіми країнами з проблем прав людини, демократії та гуманітарних акцій” [3, 316].

Під час аналізування процедури ухвалення рішень у сфері СЗППБ, зокрема, Радою ЄС, на відміну від першої опори (де найчастіше застосовують принцип ухвалення рішень кваліфікованою більшістю), необхідно зазначити, що за основу ухвалення зовнішньополітичних рішень, згідно з частиною 1 статті 23 Договору про Європейський Союз, узяті принципи однастайності. Подальше удосконалення правових механізмів СЗППБ привело до такого: Амстердамським договором передбачено, що Рада має діяти на підставі кваліфікованої більшості: визначати спільні дії і спільні позиції чи будь-які інші стратегічні рішення; ухвалювати будь-які рішення щодо реалізації спільних дій чи спільної позиції (ч. 2 ст. 23 Договору про Європейський Союз). У цьому випадку, якщо окрема держава-член Ради заявляє, що з вагомих міркувань національної політики вона чинитиме спротив ухваленню того чи іншого рішення, прийнятого кваліфікованою більшістю, то її голос до уваги не беруть. У разі суперечки Рада має право вимагати, діючи на засадах кваліфікованої більшості, щоб справа була передана на розгляд Європейської Ради для остаточного одногосного затвердження (п. 2 ч. 2 ст. 23 Договору про Європейський Союз).

У разі утримання держави-члена від голосування ситуацію вирішують так: для забезпечення однастайності дій у сфері зовнішньої політики та безпеки такий член Ради в конкретному випадку знімає з себе зобов'язання виконувати це рішення, але погоджується, що рішення є обов'язковим для ЄС у цілому, та згідно з вимогою взаємної солідарності, хоч і не погоджуючись зі спільною для ЄС позицією, “повинен утриматись від будь-яких дій, які суперечать або підривають дії Союзу, так само як і інші держави-члени зобов'язані поважати її

позицію” (п. 2 ч. 1 ст. 23 Договору про Європейський Союз).

Стосовно діяльності Комісії у сфері зовнішньої політики ЄС, то згідно із тенденціями комунітаризації ЄС цей наднаціональний орган починає відігравати щораз активнішу роль і у сфері СЗППБ. Зокрема, у статті 27 Договору про Європейський Союз зазначено, що “Комісія повністю залучається до роботи у сфері спільної зовнішньої політики та політики безпеки”. Це виражається в тому, що Комісія, як і будь-яка держава-член, може звертатися до Ради з будь-якого питання, що стосується СЗППБ, а також вносити на її розгляд будь-які пропозиції з цієї сфери, а в невідкладних випадках вимагати скликання (головуючою державою) позачергового засідання Ради (ст. 22 Договору про Європейський Союз).

Унаслідок низки реформ, метою яких було реальне збільшення ефективності роботи Комісії у зовнішньополітичній сфері, у її структурі створено спеціальний орган — Генеральний директорат із зовнішніх зносин. До компетенції Директорату, який співпрацює з Радою ЄС та Високим Представником у сфері СЗППБ, віднесено налагодження відносин з країнами Європи, які не є членами ЄС або є кандидатами на вступ до нього; Південно-Східної Європи, у тому числі тих, що стосуються проблем, пов'язаних з кризою в Косово; Східної Європи, кавказькими і центральноазійськими республіками, включаючи надання їм технічної допомоги в рамках програм ТАСІС і ФАРЕ; Ісландією, Ліхтенштейном, Норвегією, Швейцарією, зокрема тими, що є членами Угоди про Європейський Економічний Простір; країнами Північної Америки, Австралії, Японії, Кореї; Близького Сходу та Середземномор'я; Латинської Америки, Азії. Крім того, він здійснює відносини з міжнародними організаціями — ООН, НАТО, ЗЄС, ОБСЄ, Радою Європи та іншими, бере участь у роботі Комісії з питань розробки Спільної зовнішньої політики та політики безпеки Європейського Союзу, а також забезпечує роботу понад 120 дипломатичних представництв Європейської Комісії в третіх країнах [6, 71-72]. Власне, через дипломатичні представництва Комісії

Європейський Союз реалізує і своє активне право посольства.

Оскільки сфера СЗППБ ЄС постійно розширюється, то для її забезпечення потрібен потужний бюрократичний апарат, яким володіє лише Європейська Комісія, що є головним інструментарієм зовнішньоторгової політики об'єднання. Діяльність Комісії свідчить про її ефективність у виконанні поточної роботи з управління функціями ЄС, в тому числі у сфері зовнішньої політики.

Своє місце в реалізації СЗППБ ЄС посідає й Європейський Парламент, який з формального погляду мінімально залучений до участі в ухваленні рішень у цій сфері, проте його роль як представницького та дорадчого органу у сфері зовнішньої політики ЄС постійно зростає.

Держава, що головує в Раді ЄС, зобов'язана “консультуватися з Європейським Парламентом про першочергові питання та головні альтернативи спільної зовнішньої політики і політики безпеки. Вона також гарантує, що погляди Парламенту будуть належно зважені та прийняті до уваги. Головуюча держава-член і Комісія регулярно інформують Європейський Парламент про шляхи розвитку зовнішньої політики та політики безпеки Союзу” (ч. 1 ст. 21 Договору про Європейський Союз). Крім того, Європейський Парламент може звертатися з відповідними питаннями до Ради ЄС і приймати з цього приводу рекомендації, резолюції, які хоча не є юридично обов'язковими, проте значно впливають на ухвалення рішень у сфері СЗППБ. Європейський Парламент постійно обговорює питання СЗППБ на засіданнях, зокрема, організовує щорічні дискусії про стан справ у цій сфері.

Щодо компетенції інших інститутів Європейського Союзу, зокрема Суду та Рахункової палати, то стосовно предмета цього дослідження можна зазначити таке. Суд ЄС, крім згаданих вище випадків, не поширює свого контролю на сферу дії другої опори Європейського Союзу, тобто його юрисдикція не поширюється на сферу спільної зовнішньої політики та політики безпеки ЄС. Щодо Рахункової Палати, то її фінансовий контроль охоплює СЗППБ,

оскільки витрати на її забезпечення відшкодовують згідно зі статтею 28 Договору про Європейський Союз, з бюджету Європейських Співтовариств.

Правові засади розвитку зовнішньополітичної функції Європейського Союзу на найближчу перспективу його держави-члени намагалися сформулювати в проекті Договору про запровадження Конституції для Європи, який було урочисто підписано 29 жовтня 2004 р. в Римі.

Залишаючись поки що проектом через негативні результати референдумів у Франції та Нідерландах Конституція для Європи все-таки є „вагомим результатом розвитку права на певному історичному етапі, коли під впливом процесів глобалізації і всеоб'ємної інтеграції з об'єктивних причин, що чітко проявились в Європі, державам стало вигідніше передати у власних і загальних інтересах у спільне користування (при збереженні за собою контролю над застосуванням правових механізмів управління цими процесами) елементи свого суверенітету для більш ефективного колективного їх застосування” [5, 3].

У проекті Договору про запровадження Конституції для Європи внесено суттєві зміни в інституційний механізм спільної зовнішньої політики та політики безпеки ЄС з метою надання йому можливостей ефективніше ухвалювати рішення у цій сфері. Головним нововведенням у чинній структурі ЄС, що відповідають за зовнішньополітичну діяльність ЄС, є запровадження посади Міністра закордонних справ Союзу, якого повинна призначати Європейська Рада кваліфікованою більшістю за згодою Президента Комісії і який, згідно зі статтею 27 Конституції, “проводить спільну зовнішню політику та політику безпеки Союзу”. Введення поста Міністра закордонних справ Союзу стало спробою об'єднати СЗППБ та інші зовнішні сфери діяльності ЄС під єдиним керівництвом. Тому Міністр закордонних справ одночасно є одним з віце-президентів Комісії ЄС і відповідає в рамках цього органу за зовнішні зв'язки та координування інших аспектів зовнішніх відносин Союзу (ч. 3 ст. 27 Договору про запровадження Конституції для Європи).

У сфері СЗППБ Міністр закордонних справ Союзу, який головує в Раді ЄС у складі міністрів закордонних справ, сприяє підготовці спільної зовнішньої політики та політики безпеки і забезпечує реалізацію європейських рішень, ухвалених Європейською Радою та Радою Міністрів. У цьому разі він веде політичний діалог від імені Союзу і представляє його позицію в міжнародних організаціях та на міжнародних конференціях (ст. III-197 Договору про запровадження Конституції для Європи).

Таким чином, підводячи підсумок і оцінюючи зміни до правового регулю-

вання зовнішньополітичної діяльності ЄС, внесені проектом Договору про запровадження Конституції для Європи, можна стверджувати, що, як і в сучасний період діяльності Європейського Союзу, СЗППБ буде характеризуватися достатньою повільністю і обережністю та переважанням узгоджувальних процедур міждержавного співробітництва у цій сфері над наддержавним началом, від чого, як ми бачимо, держави-члени не змогли відмовитись, навіть плануючи перспективний розвиток відносин та відповідного інституційного механізму в рамках ЄС.

Список літератури:

1. Гармонізація національних правових систем з правом ЄС. — К., 2005.
2. Грицяк І. Право та інституції Європейського Союзу. — К., 2004.
3. Зонова Т.В. Дипломатические структуры Европейского Союза // Дипломатия иностранных государств: Учеб. пособие / Под ред. Т.В. Зоновой. — М., 2004.
4. Кернз В. Вступ до права Європейського Союзу. — К., 2001.
5. Конституция Европейского Союза: Договор, устанавливающий Конституцию для Европы (с комментарием). — М., 2005.
6. Луканин Д.Б. Механизм внешней политики Европейских Сообществ и Европейского Союза. — М., 2004.
7. Муравйов В.І. Правові засади регулювання економічних відносин Європейського Союзу з третіми країнами (теорія і практика). — К., 2002.
8. Опришко В.Ф., Омельченко А.В., Фастовець А.С. Право Європейського Союзу. Загальна частина. — К., 2002.
9. Правові основи зовнішньої політики і політики у сфері оборони та безпеки ЄС: Навч. посібник. — Львів, 2004.
10. Татам А. Право Європейського Союзу. — К., 1998.
11. Фалалєєва Л.Г. Правові аспекти становлення та розвитку виконавчих органів Європейського Союзу: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — К., 2003.
12. Cottey A. The European Union and conflict prevention: The role of the High Representative and the Police Planning and Early Warning Unit. — Bradford, 1998.
13. Spencer C. The EU and Common Strategies: The Revealing Case of the Mediterranean // European Foreign Affairs Review. — Spring, 2001. — Vol. 6.

РЕЗЮМЕ

Исследуются особенности функционирования институтов Европейского Союза в сфере внешней политики. Рассматриваются перспективы усовершенствования институционально-правового механизма в соответствующей сфере в связи с расширением Европейского Союза.

SUMMARY

The functioning of the European Union institutional mechanism in the sphere of foreign policy has been investigated. The prospects of the improvement of the institutional and legal mechanism in the respective sphere in connection with the European Union enlargement have been considered.

Подано 20.11.06

Рекомендовано кафедрою прав людини,
міжнародного та європейського права